

sikerül elpusztítani. Ez a lelemény a régibb gyökerű hiedelem fölé kerekedés példázata, de úgy is mondhatjuk, hogy afféle ravaszkodás.

Ezen a ponton ismerhető fel leginkább, hogy a Rákócziról keletkezett hagyomány szoros érintkezést mutat a betyárlegendákkal. A kapcsolat szinte kézenfekvő, mert a nép a maga hőseivé formálta a betyárokat: dalok, mondák és hiedelmek koszorúját fonta össze a törvényen kívüliek iránti rokonszenv miatt. Ilyen hős lett *Pintye* és *Jánošík*. Rokonaik fellelhetők az ukránok körében és tőlünk nyugatra is a 18. században. A mondák hőse, Rákóczi e sorsüldözöttek és ellenállók egyike lett. Sorsukban közös vonás, hogy tragikusan zárult egyéni karrierjük.

Rákóczi alakja azonban nagyúri, fejedelmi vonásokkal rendelkezik. A betyárokkal rokonító mondák az egész nép sorsát érintő vállalkozás méreteit villantják föl. A mitikussá fokozott átokban az ellenerőre sújt le a sebezhetetlen, legyőzhetetlen hős haragja. Bár rosszra fordult Rákóczi dolga, a költői lelemény érzékeltetni tudja, hogy hősünk olyan erő birtokosa, amellyel fölébe kerekedik az ármánykodásnak. Ha kell, táltos szolgáját szólítja, hogy tudja meg az ellene szőtt merényletet. Mindezek egy költőzseni kezében népeposz alkotóelemei lehetnek volna. A bátorligeti nagy mesemondó, Fedics Mihály felvillantja ezt a lehetőséget a Károlyiról és Rákócziról szóló meséjében. Még inkább ezt merjük mondani a mohamedán vallású délszlávok körében keletkezett *Rákóczi-énekek* ismeretében. S mi lett volna e népeposz mottója? Csakis az, hogy a történelem igazolja a népe és nemzete ügyét önzetlenül szolgáló hadvezérek tetteit, az emberségben és vitézségben példát adó elszántságot.

*Franciscus Leopoldus
Ragoczy.*